

Қыздарға арналған кітапхана ісін мектеп интернаттарын ашып, ұйымдастыруда, казак мұғалімдерін дайындап, кәсіби білігін арттыруда да Ыбырай көшбасшылық қызмет аткарган.

Қазак жеріндегі кәсіптік мектептер Ыбырайдың белсенділігімен ресми сипат алып, еуразиялық үлгіде өрісін кенейтті.

«Туған елге пайдалы іске қолдан келгенінше үлес қосу әрқайсымыздың міндетіміз», деп кеткен көреген ұламаның сөзі де, ісі де әрқайсымызды өмірге құлшындырып, жаңа ғасырлардан жалғасын таба берсе керек.

Біздің мекен – жай:
Парковая көшесі, 4
Жұмыс кестесі:
09.00 – 18.00
Телефон: 8(714-48) 91-5–34
Электрондық пошта:
biblioteka.O@mail.ru

«Қарасу ауданы әкімдігінің мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің Қарасу орталықтандырылған кітапханалық жүйесі» ММ Октябрь ауылдық модельді кітапханасы

Ыбырай
Алтынсарин

Октябрь а, 2026

Жақсының аты өлмейді, Ғалымның хаты өлмейді. Ыбырай (Ибрагим) Алтынсарин

Ыбырай Алтынсарин 1841 жылы 20 қазан күні қазіргі Қостанай облысы, Затобол ауданында дүниеге келген. Ыбырайдың төрт жасында әкесі Алтынсары дунеден өткендіктен, атасы Балғожа бидің қолында өседі. Ұлы ұстазды дүниеге келтірген анасының есімі - Айман, ал жары карапайым қазақ қызы Айғаныс еді. Ыбырай Алтынсариннан екі ұл бала, екі қыз бала калған.

Балғожа Жанбыршин белгілі би, ірі бай болған кісі. Ол Қыпшақ руына старшина болып қызмет істеген, патша, өкіметінен шек-шекпен алған ірі феодалдың бірі.

1850 жылы Орынбор қаласында казак балаларына арналып жеті жылдық мектеп ашылып, жаңа ашылған мектепке қазақ жерінен 30 бала, олардың ішінде 9 жасар Ибрагим де оқуға қабылданып, орысша оқып, тәрбие алады.

Балалар мектепте орыс тілі, кеңсе катынас хаттарын жазу үлгілері, есеп, татар тілі сиякты пәндерді және мұсылман діні сабағын оқыды. Осы мектепті Ы. Алтынсарин 1857 жылы үздік бітіріп шыкты.

Ыбырай орыс мәдениетінің жетістіктерінен—А. С. Пушкиннің, М.Ю. Лермонтовтің, Н.В. Гогольдің. т.б., сондай ақ, Фердауси. Низами, Навои сиякты Орта Азиялык акындардың туындыларын сусындап, рухани өсті.

1857 жылы мектепті бітіргеннен кейін, Ыбырай өз аулында мұғалімдік қызмет аткаруды мақсат тұтты. Нәтижесінде 1861 жылы Ыбырайдың тілегі бойынша Торғай және Ырғыз қалаларында казак балаларына арнап бастауыш мектеп ашылуға рұхсат етіліп, 1864 жылы ашылды.

Алтынсариннің мұғалімдік қызметінің алғашкы кадамы оның саяси қоғамдық, мәдени әлеуметтік көзкарасын қалыптастыра бастады.

1867 жылы Торғай уездік баскару мекемесінде сот орнында іс жүргізуші, аға жәрдемшілік, ауылнай сайлауда судьялық қызметтер аткарды.

Одан арғы өмірін түгелдей білім беру ісіне арнаған Ыбырай уездік, болыстык және кәсіптік мектептер, сондай ақ қыз балаларға арналған мектептер ашып, қараңғы қазақ даласына нұрын шашты.

Ы.Алтынсарин 1889 жылы 17 шілдеде Қостанай қаласынан 3 шақырымдай жерде.

Тобыл өзенінің иіні, «Инспектор көлі» жағасындағы өз үйінде дүние салды.

Ыбырай Алтынсарин - қазақ мәдениетінің көрнекті қайраткері.

XIX ғасырдың 60 жылдарында өмір кешкен казак халқының адал перзенті, ұлттық мақтанышы, казак педагогика ғылымының негізін салушы, сөз зергері, аудармашы, қоғам және мәдениет қайраткері. Ы. Алтынсаринның есімі қоғамдық ой пікірдің, төл мәдениетіміздің өркендету тарихынан үлкен орын алады.

Бүгінгі күн тұрғысынан айтканда, Ыбырайдың шығармашылығы мен өмір жолы инновациялык идеялар мен іс-әрекеттерден тұрады.

Ыбырай шығармашылығына арналған зерттеулерге жүгінер болсак, ол өзінің қолға алған барлық істерінде тұңғыш, негізін қалаушы, колбасшы ретінде көрінеді. Мысалы, Ыбырай казактың әдебиет тарихында алғашкы балалар жазушысы болды

Бір Аллаға сиынып, Кел, балалар, оқылық, Оқығанда конілге Ыкыласпен тоқылық.- деп жасөспірімдерді сауат ашып, білім алуға, материалдық емес, рухани байлыкты азык етуге шақырады.

Ыбырай казак балаларының ментилдық бейнесін жасаған жазушы, көркем сөз шебері. Оның әңгімелері казак баласының жан сарайын кәсіби ойлау кабілетін ұлттык рухта сиппатайды.

1879 ж. жарияланған «қазақ хрестоматиясы» атты оқулығы халқымыздың мәдениет тарихынан үлкен орын алатын аударма саласы оның ерекшелігін айтуға болады.

Ыбырайлын инновациялык ой әрекетін танытатын еңбегі «Мұсылманшылыктын этнографиялык атты кітабын дін оқытушыларына тұткасы» әдістемелік көмек ретінде ұсынды.

Ы. Алтынсариннің инновациялык шығармашылы-«Қазак ғын танытатын тың деректердің бірі газетінің» макеті. Бұл макет кезінде жарық көре алмаса да XIX-ғасырдың екінші жартысында баспасөз тарихынан елеулі орын алады.

Ы. Алтынсарин бастауыш мектеп педагогикасы мен әдістемесінің негізін қалаған тұңғыш әдіскер -ғалым, кіші жастағы балалар психологиясына жетік педагог маман, бастауыш мектеп оқулықтарының. әдістемелік құралдардың авторы.